

Vlaams
Parlement

stuk **54** (2009-2010) – Nr. 9
ingediend op 7 juli 2010 (2009-2010)

Beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel (BAM) Grote infrastructuurprojecten

Verslag

van het Rekenhof

Vijftiende voortgangsrapportage van de Beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel inzake het Masterplan Antwerpen

Stukken in het dossier:

- 54** (2009-2010)
- Nr. 1 en 2: Verslagen over gedachtewisselingen
 - Nr. 3: Verslag van het Rekenhof
 - Nr. 4: Verslag
 - Nr. 5: Verslag over gedachtewisseling
 - Nr. 6: Verslag van het Rekenhof
 - Nr. 7: Verslag
 - Nr. 8: Verslag over gedachtewisseling

verzendcode: OPE

De heer J. Peumans
Voorzitter van het Vlaams Parlement
Leuvenseweg 27
1011 BRUSSEL

uw bericht van	uw kenmerk	ons kenmerk	Brussel
--	--	N 10-3.052.584 B87	29 juni 2010

Controle vijftiende voortgangsrapportage BAM

Mijnheer de voorzitter,

Aansluitend bij de afspraken met de commissie voor Openbare Werken, Mobiliteit en Energie, zendt het Rekenhof u hierbij zijn commentaar bij de vijftiende voortgangsrapportage die de Beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel (BAM) heeft opgesteld over de verkeersinfrastructuurprojecten van het Masterplan Antwerpen.

Een kopie van deze brief en van het verslag wordt heden, ter informatie, bezorgd aan mevrouw de Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare Werken, aan de heer Vlaams minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport, aan de heer minister-president van de Vlaamse Regering en aan de heer voorzitter van de raad van bestuur van de BAM.

Op last:

Rudi Moens
Raadsheer

Bijlage: verslag

Het Rekenhof:

Ignace Desomer
Voorzitter

REKENHOF

Vijftiende voortgangsrapportage van de Beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel inzake het Masterplan Antwerpen

*Verslag van het Rekenhof
aan de Commissie voor Mobiliteit en Openbare
Werken van het Vlaams Parlement*

Goedgekeurd in de
Nederlandse kamer van het Rekenhof
van 29 juni 2010

Inhoud

1	Inleiding	7
1.1	Opdracht.....	7
1.2	Werkzaamheden	7
2	Toelichting bij de recente ontwikkelingen.....	9
2.1	Algemeen	9
2.2	Reikwijdte	10
2.3	Planning.....	10
2.4	Kostprijs en financiering.....	11
2.5	Risicobeheersing	12
2.6	Projectorganisatie.....	13
2.7	Informatievoorziening over het Masterplan 2020	14
3	Conclusies	16
4	Aanbevelingen.....	17
	Bijlage: Voorstel van informatievoorziening over het Masterplan 2020	18

1 Inleiding

1.1 Opdracht

De naamloze vennootschap van publiek recht Beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel (BAM) is in augustus 2003 opgericht krachtens het decreet van 13 december 2002⁽¹⁾ en staat in voor de financiering, de realisatie, het beheer en de exploitatie van verkeersinfrastructuur in de Antwerpse regio om de mobiliteit te bevorderen.

Op 22 maart 2005 heeft de Commissie voor Openbare Werken, Mobiliteit en Energie van het Vlaams Parlement beslist de infrastructuurprojecten van de BAM periodiek en op gestructureerde wijze te volgen aan de hand van voortgangsrapportages. De commissie wenste daarbij een grote betrokkenheid van het Rekenhof⁽²⁾. Naar aanleiding van de presentatie van de eerste voortgangsrapportage op 1 juni 2005 heeft de commissie op voorstel van het Rekenhof een vaste structuur voor de voortgangsrapportages vastgelegd.

1.2 Werkzaamheden

De vaste structuur voor de voortgangsrapportages die de commissie heeft vastgesteld, bestaat uit een basisrapportage en voortgangsrapportages met een vaste indeling om een vergelijking te vergemakkelijken. De afgesproken structuur schrijft een zakelijke beschrijving voor van achtereenvolgens:

1. de basiskenmerken van het Masterplan Antwerpen;
2. de reikwijdte;
3. de planning;
4. de kostprijs en financiering;
5. de risicobeheersing;
6. de projectorganisatie.

Dit verslag bevat het commentaar van het Rekenhof bij de vijftiende voortgangsrapportage, die het op 22 juni 2010 heeft ontvangen. Die rapportage houdt rekening met de beslissingen die de raad van bestuur van de BAM en de Vlaamse Regering tot 18 juni 2010 hebben genomen. Het verslag van het Rekenhof moet samen worden gelezen met de vijftiende voortgangsrapportage van de BAM over de verkeersinfrastructuurprojecten van het Masterplan Mobiliteit Antwerpen zoals dat in december 2000 door de Vlaamse Regering is vastgesteld. Het verslag van het Rekenhof heeft enerzijds de bedoeling de commissie bijkomen-

¹ Decreet van 13 december 2002 houdende de oprichting van de naamloze vennootschap van publiek recht Beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel (BAM).

² Stuk 268 (2004-2005) – Nr. 1, verslag hoorzitting, 25 maart 2005.

de duiding te geven bij de recente ontwikkelingen van de diverse thema's uit de voortgangsrapportage en anderzijds een algemeen oordeel te geven over de informatiekwaliteit van de voortgangsrapportage.

Het Rekenhof heeft onderzocht of de informatie uit de vijftiende voortgangsrapportage overeenstemt met de ondersteunende documenten en beslissingen. Daarbij heeft het rekening gehouden met de vereisten inzake informatievoorziening die de commissie op 22 maart 2005 heeft vastgesteld.

Het Rekenhof heeft onder meer de bij de BAM beschikbare documenten geanalyseerd. Het heeft van het management van de BAM, alsook van de aangestelde Projectleider voor de Oosterweelverbinding de gevraagde mondelinge toelichtingen gekregen. Verder heeft het Rekenhof op 28 juni 2010 met vertegenwoordigers van de Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare Werken en het betrokken departement een voorstel over de invulling van de toekomstige informatievoorziening over het nieuwe Masterplan 2020 besproken⁽³⁾⁽⁴⁾.

Een concept van dit verslag is in het kader van de tegensprekelijke procedure op 25 juni 2010 besproken met het management van de BAM en de voormelde Projectleider.

Zoals op 1 juni 2005 aan de commissie is meegedeeld, kan de externe toets van het Rekenhof niet slaan op een validering van de gehanteerde calculatiemethodes, het realiteitsgehalte van de ramingen of de kwaliteit van de risicobeheersing⁽⁵⁾.

³ Beslissing Vlaamse Regering van 30 maart 2010 over de nota Masterplan 2020 – bouwstenen voor de uitbreiding van het Masterplan Mobiliteit Antwerpen (VR 2010 30.03 DOC.0253)

⁴ De commissievoorzitter van de Commissie voor Mobiliteit en Openbare Werken van het Vlaams Parlement heeft laten weten dat de vijftiende voortgangsrapportage van de BAM de laatste zou zijn in de vorm die tot nog toe is gehanteerd. De Vlaamse minister voor Mobiliteit en Openbare Werken zou met het Rekenhof overleg plegen over de aanpak van de rapportage over het Masterplan 2020 in het vervolg.

⁵ Stuk 268 (2004-2005) – Nr. 2, verslag eerste voortgangsrapportage, juni 2005.

2 Toelichting bij de recente ontwikkelingen

De BAM geeft in de vijftiende voortgangsrapportage informatie over de ontwikkelingen op het vlak van reikwijdte, planning, kostprijs en financiering, risicobeheersing en organisatie inzake de diverse verkeersinfrastructuurprojecten van het bestaande Masterplan Antwerpen. Sinds de vorige voortgangsrapportage van april 2010 is er, naast de gestage voortzetting van de lopende werven, weinig evolutie in het Masterplan Antwerpen. De BAM geeft in haar vijftiende voortgangsrapportage enige informatie over de stand van operationalisering van het Masterplan 2020.

2.1 Algemeen

De Vlaamse Regering heeft op 30 maart 2010 het Masterplan 2020 goedgekeurd, dat het bestaande Masterplan Antwerpen actualiseert en uitbreidt⁽⁶⁾. Daarbij heeft de Vlaamse Regering de optie om over te gaan tot een sluiting van de ring op het geplande Oosterweeltracé herbevestigd. Ze wil ook een ondertunnelde oplossing uitvoeren voor het gedeelte tussen het Oosterweelknooppunt en de bestaande ring R1 met minimaal 4x2 rijstroken (en pechstrook), conform de Europese tunnelrichtlijn. Als een dergelijke ondertunnelde oplossing niet mogelijk is, of als die tunnelvariant duurder zou zijn of een langere realisatietermijn heeft, dan kiest de Vlaamse Regering alsnog voor de brugvariant.

De Vlaamse Regering heeft op 23 april 2010 een projectstructuur en werkwijze opgezet om de regeringsbeslissing van 30 maart 2010 verder op te volgen⁽⁷⁾. Daarbij heeft ze een ministeriële Stuurgroep opgericht en ook een Projectleider aangeduid voor de Oosterweelverbinding.

Verder heeft de Vlaamse Regering ook twee bestuurders en een regeringscommissaris bij de BAM vervangen.

De raad van bestuur van de BAM heeft in het tweede kwartaal 2010 onder meer de jaarrekening 2009 goedgekeurd, alsook het budget voor het tweede semester 2010 en twee deelcontracten met de studiegroep. Verder heeft de raad van bestuur het bestek voor de spoorbruggen over het Albertkanaal goedgekeurd en de stand van zaken van het Oosterweelproject, Brabo II en de Noorderlaanbrug besproken. Ook heeft ze onteigeningen voor fietspaden goedgekeurd.

⁶ Beslissing van de Vlaamse Regering VR PV 2010/14 - punt 0001, en bijbehorende nota Masterplan 2020 – Bouwstenen voor de uitbreiding van het Masterplan Mobiliteit Antwerpen VR 2010 30.03 DOC.0253, overzichtstabel en persbericht van 30 maart 2010.

⁷ Beslissing van de Vlaamse Regering van 23 april 2010 (VR PV 2010/18 - punt 0038) en nota VR 2010 2304 DOC.0336.

2.2 Reikwijdte

Voor een samenvatting van de reikwijdte en concretisering van de diverse verkeersinfrastructuurprojecten van het bestaande Masterplan Antwerpen en van het nieuwe Masterplan 2020 verwijst het Rekenhof naar het overzicht in zijn verslag bij de veertiende voortgangsrapportage⁸).

Over de concretisering van de projecten uit het nieuwe Masterplan 2020 is geen nieuwe informatie beschikbaar. De ministeriële Stuurgroep heeft voor het Oosterweelproject op 2 juni 2010 wel een plan van aanpak vastgelegd en de technische randvoorwaarden waaraan de tunnelvariant moet voldoen. Het plan van aanpak voorziet in een basis schetsontwerp tegen de aanvang van het zomerreces met vermelding van de technische haalbaarheid, een ruwe kostenraming en een vooruitzicht op de vergunningen- en bouwtijd. Tegen het einde van de zomer volgt een finale evaluatie en een verdere uitwerking op technisch en financieel vlak. Voor de andere projecten van het nieuwe Masterplan 2020 worden indicatieve projectfiches voorbereid.

Voor de tramlijnprojecten van Brabo II onderzoekt de betrokken stuurgroep het behoud van het Hardenvoortviaduct. De stuurgroep besliste al over de inrichting van de Noorderlaan en over het verder ontwerpen van het Operaplein en een aangepaste locatie van de tramlijnen op het Eilandje.

2.3 Planning

2.3.1 *Planning van de werken*

De Vlaamse Regering heeft voor het nieuwe Masterplan 2020 aan de bevoegde minister de opdracht gegeven een planning op te maken en die aan de Vlaamse Regering voor te leggen. Het beoogde operationeel plan van de minister is in ontwikkeling.

Bij de vergelijking van de brug- en tunnelvariant door de Vlaamse Regering dient volgens het Rekenhof rekening te worden gehouden met de invloed op de realisatietermijn van het al dan niet hernemen van de vergunning- en gunningsprocedure, eventueel noodzakelijke aanpassingen van het GRUP of een nieuw MER.

2.3.2 *Stand van uitvoering*

Ten opzichte van de vorige voortgangsrapportage van april 2010 zijn de werken aan de Burchtse Weel, de Kattendijksluis en de Van Cauwe-laertsluis verder in uitvoering. Ook de tramlijnprojecten van Brabo I zijn

⁸ Stuk 54 (2009-2010) – nr. 6 van 20 april 2010

in uitvoering. De Noorderlaanbrug is in juni 2010 voorlopig opgeleverd en werd in gebruik genomen. In afspraak met de betrokken ministers zal de BAM nog zorgen voor de realisatie van een aantal fietsroutes en de spoorbruggen, alsook voor de verdere voorbereiding van de tramprojecten van Brabo II. Gelet op de interferentie met de Oosterweelverbinding wordt de IJzerlaanfietsbrug voorlopig niet verder voorbereid. De BAM geeft in de vijftiende rapportage toelichting bij de voortgang van die projecten.

In het kader van de beoogde ondertunnelde oplossing voor de verbinding Oosterweelknooppunt – R1 heeft de Vlaamse Regering op 30 maart 2010 kenbaar gemaakt onmiddellijk onderhandelingen te willen opstarten om te komen tot een contractsluiting voor het onderdeel linkeroever - Oosterweelknooppunt. Het voorgestelde tunnelscenario op rechteroever, dient echter eerst verder te worden onderzocht alvorens de Vlaamse Regering een definitieve beslissing kan nemen over de bouwvergunning. Vervolgens kan de BAM beslissen over het al dan niet hervatten van de finale contractbesprekingen met de voorkeurbieder in de lopende aanbestedingsprocedure. De termijn waarin de voorkeurbieder zijn realisatieprijs voor de brugvariant handhaaft, afgesproken in de zogenaamde Design Sign-Off, is inmiddels verlopen.

2.4 Kostprijs en financiering

2.4.1 Geraamde investeringskosten

De BAM geeft in de vijftiende voortgangsrapportage een overzicht van het investeringsbudget voor het jaar 2010. Ze vermeldt ook de gebudgetteerde studie- en exploitatiekosten.

De Vlaamse Regering heeft nog geen specifieke ramingen van de kostprijs van het gewijzigde Oosterweelproject, noch van de bijkomende projecten van het Masterplan 2020. Een eerste ruwe vergelijking tussen de brugvariant en de tunnelvariant is voorzien tegen begin juli 2010. Het Rekenhof verwijst in dat verband naar zijn derde aanbeveling bij de veertiende voortgangsrapportage⁹).

2.4.2 Kosten uitgevoerde werken

De BAM heeft een geactualiseerd totaaloverzicht van de werkelijke investeringskosten van het bestaande Masterplan Antwerpen toegevoegd aan de vijftiende voortgangsrapportage.

De BAM draagt ook de kosten van de verdere voorbereiding van de tunnelvariant voor de Oosterweelverbinding. Daarvoor heeft ze onder meer een bijkomend deelcontract met de studiegroep gesloten. De BAM

⁹ Stuk 54 (2009-2010) – nr. 6 van 20 april 2010, p. 22.

heeft ook mede bijgedragen aan de analyses van de DAM-werkgroepen. Bijgevolg draagt de BAM de bijkomende kosten van haar externe dienstverleners.

2.4.3 *Financiering*

De beslissing van de Vlaamse Regering van 30 maart 2010 bevatte weinig concrete informatie over de financiering van het geactualiseerde en uitgebreide Masterplan 2020. De Vlaamse Regering heeft daarbij vastgehouden aan het principe van tolfinanciering voor de realisatie van de Oosterweelverbinding, conform de Europese tolrichtlijn met een vrachtwagenverbod aan de Kennedytunnel, en aan de ESR-neutraliteit voor de investeringskosten.

De impact van het nieuwe Masterplan 2020 op de toekomstige begrotingen van de Vlaamse overheid is nog onvoldoende duidelijk. De Vlaamse Regering heeft de Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare Werken gelast op basis van de budgettaire tabel een operationeel plan met timing, budgetten en studietrajecten op te stellen en aan de Vlaamse Regering voor te leggen. De opstelling van dat operationeel plan loopt nog. Het Rekenhof wijst er volledigheidshalve op dat het eventueel contractueel verlenen van gewestwaarborgen aan projecten een voorafgaande decretale machtiging vereist⁽¹⁰⁾.

2.4.4 *Jaarrekening 2009*

De raad van bestuur van de BAM heeft de jaarrekening 2009 opge maakt en goedgekeurd in de veronderstelling van continuïteit. In afwachting van de finale beslissingen omtrent de verdere realisatie van het Oosterweelproject heeft de BAM de bestaande waarderingsregels gehandhaafd. Zodra het Rekenhof zijn controle over de jaarrekening heeft beëindigd, zal het zijn bevindingen in eerste instantie aan de bevoegde minister meedelen.

2.5 **Risicobeheersing**

2.5.1 *ESR-neutraliteit*

In 2009 had Eurostat geoordeeld dat de BAM als organisatie tot de overheidssector moet worden gerekend. De Vlaamse Regering heeft vervolgens in maart 2010 een nota met een beschrijving van een nieuwe concessiestructuur voor het Oosterweelproject bij de nv Tunnel Liefkenshoek aan het INR voorgelegd om de ESR-neutraliteit ervan te laten

¹⁰ Boek van het Rekenhof 1995 (Stuk 11 (1995-1996) – nr.1 van 10 november 1995, p.167 e.v.) en resolutie van het Vlaams Parlement van 10 juli 1996 betreffende de bespreking van het Boek van het Rekenhof 1995 (Stuk 376 (1995-1996)).

bevestigen. Eurostat heeft op 9 juni 2010 zijn standpunt over de nieuwe juridische structuur voor het Oosterweelproject meegedeeld aan de Vlaamse Regering. Eurostat erkent dat de nv Tunnel Liefkenshoek niet tot de sector overheid behoort en dat de Oosterweelconcessie geen onmiddellijke impact heeft op de overheidsschuld. Het standpunt van Eurostat is echter enkel geldig in de mate dat het project wordt gerealiseerd zoals voorgesteld in de adviesaanvraag van maart 2010. De concessienemer moet op basis van de tolinkomsten een gezond financieel plan kunnen voorleggen. Ook is het bij een concessie essentieel dat de concessienemer volledig autonoom zijn beslissingen kan nemen, zonder inmenging van de Vlaamse Regering.

2.5.2 Juridische procedures

Sinds de vorige voortgangsrapportage zijn er geen wijzigingen in de lopende juridische procedures.

2.5.3 Risicomanagement

De BAM neemt initiatieven om haar risico-inventarislijst betreffende het Oosterweelproject die ze eind 2008 heeft opgemaakt, te actualiseren. De verdere besluitvorming binnen de Vlaamse Regering en de daaraan gekoppelde definitieve structurering van het Oosterweelproject kunnen de juridische, financiële en organisatorische risico's wijzigen of bijkomende risico's met zich brengen.

De Vlaamse Regering zou de impact van haar beslissing op de onderhandelingsprocedure voor de Oosterweelverbinding op juridisch en financieel vlak onderzoeken. De resultaten van dat onderzoek zijn nog niet bekend.

De beheersing van de risico's die relevant zijn voor de realisatie van de doelstellingen van het Masterplan 2020 en voor de begrotingsdoelstellingen, vormt volgens het Rekenhof nog steeds een cruciale uitdaging voor de Vlaamse Regering en de betrokken overheidsdiensten.

2.6 Projectorganisatie

De Vlaamse Regering heeft op 23 april 2010 beslist over een nieuwe projectstructuur om de regeringsbeslissing van 30 maart 2010 op te volgen. Een Stuurgroep met de ministers uit het voormalige ministerieel comité DAM, de voorzitter van de BAM en vertegenwoordigers van het college van de stad Antwerpen volgt op beleidsniveau de uitwerking van de tunnelvariant voor het Oosterweelproject op. Binnen de BAM is een Werkcomité, bestaande uit de voorzitter van de raad van bestuur en de aangestelde Projectleider, verantwoordelijk om het nieuwe voorontwerp voor te bereiden. De inschakeling van de Projectleider, de expertise

van de BAM en haar externe adviseurs zou de uitwerking van de tunneloplossing op korte termijn mogelijk moeten maken volgens de Vlaamse Regering⁽¹¹⁾.

Een ambtelijke stuurgroep bij het departement Mobiliteit en Openbare Werken maakt inmiddels projectfiches op voor de nieuwe projecten van het Masterplan 2020.

2.7 Informatievoorziening over het Masterplan 2020

Gelet op de regeringsbeslissing van 30 maart 2010 over de aanpassing en uitbreiding van het Masterplan had het Rekenhof bij de vorige voortgangsrapportage van april 2010 vastgesteld dat het bestaande systeem van voortgangsrapportages die de commissie met haar beslissing van 22 maart 2005 beoogde, minder relevant is geworden. Het Rekenhof heeft inmiddels met vertegenwoordigers van het departement en de Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare Werken overlegd over de toekomstige aanpak van de informatievoorziening over het Masterplan 2020. Het voorstel van informatievoorziening zou ook nog binnen de Vlaamse Regering worden besproken.

Aan de hand van het operationeel plan dat de minister voor het Masterplan 2020 zal uitwerken, kan de Vlaamse Regering of een ambtelijk coördinator een nieuwe basisrapportage aan de commissie voorleggen. Die basisrapportage kan een nieuw referentiekader vormen om de voortgang van het Masterplan 2020 op te volgen.

De Vlaamse Regering kan vervolgens via voortgangsrapportages de commissie relevante, betrouwbare en transparante informatie geven over eventuele wijzigingen in de reikwijdte, evoluties in de uitvoering, de kostprijs en de risicobeheersing van de diverse projecten van het Masterplan 2020. De voortgangsrapportages moeten volgens een vaste structuur en vergelijkbaar worden opgesteld, zodat de realisatie van de doelstellingen, de voortgang van de planning en de kosten volgens de begroting kunnen worden getoetst. De voortgangsrapportages moeten daarbij de belangrijkste wijzigingen toelichten of afwijkingen verklaren. Desgewenst kan het Rekenhof de kwaliteit van de verstrekte informatie beoordelen.

Het lijkt aangewezen de voortgangsrapportages telkens op een vaste datum voor te leggen. De frequentie kan worden aangepast volgens de evoluties in de besluitvorming of uitvoering. Het agenderen gebeurt het best in overleg met het Rekenhof en de betrokken ministers.

Een voorstel van structuur voor de voortgangsrapportages is opgenomen als bijlage bij dit verslag.

¹¹ Nota aan de Vlaamse Regering VR 2010 2304 DOC.0336 van 23 april 2010.

De Vlaamse Regering moet uiteraard ook in de jaarlijkse begrotingsdocumenten en in de courante beleidsverantwoording de impact van het Masterplan 2020 opnemen. Het aangepaste systeem van voortgangsrapportages over het Masterplan 2020 belet het Vlaams Parlement ook niet via de overige instrumenten bijkomende informatie te vragen over de realisatie van het Masterplan 2020.

3 Conclusies

Over de kwaliteit van de voortgangsrapportage

1. De informatie in de vijftiende voortgangsrapportage steunt onder meer op de diverse documenten die aan de raad van bestuur van de BAM en aan de Vlaamse Regering zijn meegedeeld. De informatie komt overeen met de toelichtingen die het Rekenhof van de BAM heeft gekregen.
2. De vijftiende voortgangsrapportage van de BAM is gestructureerd en ingevuld met de informatie-elementen die de parlementaire commissie in 2005 heeft vooropgesteld en beschrijft de ontwikkelingen van de diverse infrastructuurprojecten van het bestaande Masterplan Antwerpen en de aanpak van de BAM.

Over de recente ontwikkelingen in het Masterplan Antwerpen

3. Over de reikwijdte, de verantwoordelijkheden, de planning, de kostprijs en de financiering van de bijkomende infrastructuurprojecten van het Masterplan 2020 is voorlopig alleen indicatieve informatie beschikbaar.
4. Vanwege de huidige onduidelijkheid over de uiteindelijke uitvoeringsvariant voor het Oosterweelproject, heeft de BAM de finale onderhandelingen met de voorkeurbieder opgeschort. Eurostat heeft inmiddels de ESR-neutraliteit van de beoogde concessiestructuur bevestigd. Die concessie impliceert een autonome beslissingsmacht van de concessienemer.
5. In het kader van de uiteindelijke besluitvorming over het Oosterweelproject en uitbreiding in het Masterplan 2020 is het risicomanagement van de Vlaamse Regering en de betrokken overheidsdiensten belangrijk.

4 Aanbevelingen

Voor de commissie

1. Als de commissie een gestructureerde informatievoorziening met periodieke voortgangsrapportages wil over het geheel van het nieuwe Masterplan 2020, is een aanpassing van de beslissing van 22 maart 2005 van de toenmalige commissie raadzaam. Bij het agenderen van nieuwe opvolgingsbesprekingen houdt de commissie het best rekening met de evoluties in het Masterplan 2020.

Voor de Vlaamse Regering

2. Zodra de Vlaamse Regering in de zomer 2010 meer duidelijkheid heeft over de uiteindelijke invulling van het Oosterweelproject en over een meer concrete kostprijs, financiering en organisatie van het nieuwe Masterplan 2020, moet ze die informatie toevoegen aan het operationeel plan dat de Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare Werken voorbereidt. Dat document kan dan het uitgangspunt vormen voor de verdere voorbereiding, realisatie en beheersing van de projecten, alsook het referentiekader voor toekomstige beleidsverantwoording.
3. De Vlaamse Regering moet bij haar eindbeslissing transparant communiceren over de vergelijking van de functionaliteiten, de kostprijs en de realisatietermijn alsook van de veiligheidsvoorwaarden van de tunnel- dan wel brugvariant om de Antwerpse ring op de rechteroever te sluiten. Alle relevante kosten moeten daarbij worden geïnventariseerd.

Voor de Vlaamse Regering en de BAM

4. De Vlaamse Regering en de BAM moeten de consequenties van de verdere besluitvorming op de lopende vergunningen- en gunningsprocedure en de eventuele bijkomende financiële implicaties ervan in kaart brengen en de eraan gekoppelde risico's zo goed mogelijk beheersen.

Bijlage: Voorstel van informatievoorziening over het Masterplan 2020

Het systeem van periodieke voortgangsrapportages door de BAM en de Vlaamse Regering over de verkeersinfrastructuurprojecten van het Masterplan Antwerpen, waartoe de Commissie voor Openbare Werken, Mobiliteit en Energie van het Vlaams Parlement op 22 maart 2005 had beslist, is minder geschikt voor de opvolging van het aangepaste en uitgebreide Masterplan 2020 dat de Vlaamse Regering op 30 maart 2010 principieel goedkeurde.

Na overleg met vertegenwoordigers van de Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare Werken en het betrokken departement, stelt het Rekenhof een aangepast systeem van informatievoorziening door de Vlaamse Regering voor. Dat moet het Vlaams Parlement in staat stellen de ontwikkelingen en realisatie van het Masterplan 2020 op te volgen.

Basisrapportage

Zodra er voldoende duidelijkheid is over de concretisering van het Masterplan 2020 (bij de goedkeuring van het aangekondigde operationeel plan van de Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare Werken), legt de Vlaamse Regering een basisrapportage voor aan de parlementaire commissie met de volgende informatie:

- De doelstellingen van het Masterplan 2020
- De precieze reikwijdte van de projecten van het Masterplan 2020, met verwijzing naar de doelstellingen, alsook vermelding van de verantwoordelijke overheidsdiensten die moeten instaan voor de realisatie van de projecten
- De planning van de projecten, met vermelding van mijlpalen voor de voorbereiding, realisatie en ingebruikneming
- De kostprijs van de projecten, zowel wat betreft de realisatiekosten (investeringsbedrag+studiekosten+aanvullende kosten), de vermoedelijke jaarlijkse onderhoudskosten of exploitatiekosten, alsook de financiering, alternatieve financiering en budgettaire inpassing
- De belangrijkste risicogebieden en de belangrijkste beheersmaatregelen die de overheid neemt
- Andere relevante aspecten betreffende projectorganisatie of specifieke reglementering

De basisrapportage moet een gestructureerd en transparant referentiedocument zijn met alle relevante basisinformatie over het Masterplan 2020 om de voortgang en realisatie te kunnen opvolgen.

Voortgangsrapportages

De Vlaamse Regering of een ambtelijk coördinator maakt afhankelijk van de evoluties in de besluitvorming en uitvoering van het Masterplan 2020, bij voorkeur twee keer per jaar telkens op een vaste datum, een voortgangsrapportage volgens dezelfde structuur als de basisrapportage. De voortgangsrapportages:

- geven een gestructureerde en transparante zakelijke beschrijving van de recente ontwikkelingen sinds de vorige voortgangsrapportage;
- maken daarbij overzichtelijke vergelijkingen tussen de actuele toestand en de referentietoestand uit de basisrapportage (of een actualisatie daarvan);
- geven de nodige toelichting of verklaring bij de belangrijkste knelpunten of verschillen in die vergelijkingen.

De voortgangsrapportages gaan in op volgende elementen, die een vaste structuur vormen voor elke voortgangsrapportage:

- **KADER**
 - Een verwijzing naar het referentiekader van de basisrapportage, met vermelding van de mate waarin het referentiekader nog actueel is ofwel welke aanpassingen daarbij gelden
 - Een overzicht van de belangrijke beslissingen die een impact hebben op de realisatie van het Masterplan 2020
- **DOELSTELLINGEN** van het Masterplan 2020 en **REIKWIJDTE** van de projecten
 - Eventuele wijzigingen aan de doelstellingen en de reikwijdte van de diverse projecten, met verwijzing naar de oorspronkelijke doelstellingen en reikwijdte, alsook een verklaring of verantwoording van de wijzigingen
- **PLANNING**
 - Een toelichting bij de voortgang van de diverse projecten
 - Een vergelijkend overzicht van de werkelijke realisatietijd ten opzichte van de oorspronkelijke planning uit de basisrapportage en een eventuele aangepaste planning, alsook een verklaring van de belangrijkste afwijkingen
- **KOSTPRIJS** en **FINANCIERING**
 - Een vergelijkend overzicht van de werkelijke realisatiekosten (verbintenissen) ten opzichte van de oorspronkelijk geraamde kostprijs uit de basisrapportage en een eventuele aangepaste kostprijsraming, alsook een verklaring van de belangrijkste afwijkingen
 - Een overzicht en toelichting van de kosten van voorbereiding, werking, exploitatie, onderzoek

- Een toelichting bij de wijze van financiering en de stand van de schuldenlast en de impact op het ESR-vorderingensaldo
- Een verklarend overzicht van de budgettaire verwerking van de kosten in de begrotingsdocumenten en financiële staten
- RISICOBEBEERSING
 - Een toelichting bij de belangrijkste actuele risicogebieden en een voorstelling van de aanpak van de risicobeheersing of beheersmaatregelen van de betrokken overheidsdiensten, waaruit blijkt dat de verantwoordelijken de belangrijke voorzienbare onzekerheden onder controle proberen te houden

Kwaliteitsbewaking

Het Rekenhof kan de kwaliteit van de informatie en rapportering in de jaarlijkse voortgangsrapportage beoordelen ten behoeve van het parlement. Daarbij kan de aandacht worden gevestigd op hiaten in de verantwoording en wordt de onderbouwing van de informatie in de voortgangsrapportage gecontroleerd. Het realiteitsgehalte van de ramingen, de geschiktheid van de organisatie of methodiek, alsook de kwaliteit van de risicobeheersing worden niet gevalideerd.